

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PODPLUKOVNÍKA J. KAVENY

»Některé otázky práce štábů«

a k diskusnímu příspěvku plukovníka Tvarošky (VM čís. 5 a 6/56)

Podmínky soudobého boje neustále stupňují požadavky na činnost štábů, a to nejen v přípravných obdobích operací, ale zejména v průběhu boje. Štáby již nyní při cvičeních i v normální práci plní své úkoly jen se značným vypětím sil. To jsou celkem známé věci a vyvolaly několik článků ve VM.

Podle mého názoru je třeba si nepokrytě říci, z čeho dnešní potíže vznikají. Příčiny jsou tyto:

1. Při práci štábů při cvičeních nevycházíme z potřeb plánování, organizování a řízení činnosti podřízených velitelů, štábů a jednotek, nýbrž spíše ze zavedeného seznamu dokumentů. Přitom se trvale projevuje snaha počet dokumentů nikoli zmenšit, zjednodušit a jejich obsah zkvalitnit, nýbrž naopak ho ještě rozšířit. Nevycházíme z nutného a účelného minima, nýbrž spíše z maxima a jsme ochotni jen sem tam někde něco škrtnout.

2. Dosud není dobře ujasněno, co na kterém velitelském stupni musí být plánováno, vypracováno a řízeno a co musí nebo mohou provést podřízení velitelé a jejich štáby.

3. Práce štábů někdy trpí vinou přírodních náčelníků, kteří ne vždy dost kriticky dovedou zhodnotit praktickou potřebnost a účelnost požadované práce i časové zatížení štábu spojené s provedením této práce.

4. Kriteriem pro práci velitelů a štábů pro starší náčelníky dosud není včasnost, časová posloupnost vydávaných úkolů, účelné organizování a řízení činnosti podřízených, nýbrž množství a uměleckost provedených dokumentů. Dostanou-li na příklad divise všechna rozhodnutí, nařízení a podklady pro svou přípravu k boji a pro zvládnutí svých úkolů co nejdříve a v době promyšleném sledu, pracuje armáda po této stránce dobře bez ohledu na to, má-li do-

kumenty v potřebném počtu a s náležitou štábní kulturou pořízeny později.

5. Dosud se v dostatečné míře nerozvinula práce důstojníků štábů, směřující k stanovení nejnutnějšího minima dokumentace, spojování dokumentů, zhušťování obsahu dokumentů a vyhledávání úsporných metod štábní práce. Spíše je tomu naopak. Vzpomeňme jen na plány PAO nebo plány osvětlování bojiště a p.

6. Plánování a vypracování dokumentace nese silné stopy samoúčelnosti. Zapomíná se, že okamžité a postupné řízení činnosti vojsk je hlavním úkolem a nikoli mít dokumenty. Dokumenty jsou jen podkladem.

Soudobé podmínky boje budou jistě klást na velitele a štáby nové a nové požadavky, které bude možno zvládnout jen metodou pružného velení, pro něž bude třeba včas si vytvářet výhodné podmínky.

Rychle se měnící podmínky boje a bojové situace si vzhledem k zvýšené rychlosti, manévrovosti a ničivých účinků zbraní hromadného ničení pravděpodobně vynutí, že budeme nuceni dříve upouštět od velmi četných plánovaných opatření. To donutí velitele k stále pohotovosti, k rychlému a samostatnému organizování bojové činnosti jednotek, k rozhodnému, pohotovému a tvrdému velení a řízení činnosti vojsk.

Tyto podmínky budou klást daleko větší nároky na velitelské umění velitelů, na jejich kvalitu odbornou, morální, fyzickou i schopnost co nejlépe využít svého štábu k přímému řízení vojsk. V mnoha směrech jsou tyto požadavky větší než v přípravném období operace, a tedy velitelská činnost za vedení boje je těžší než v přípravném období, kdy se má projevit plně rozvinutí organizačních schopností velitelů a štábů.

Myslím, že nejsme na správné cestě připravit se ve štábech na uvedený způsob pružného a pohotového velení. Jsme v současném stadiu až příliš zatížení zdoluhavou prací na dokumentech.

Bude třeba změnit celkovou metodu přístupu k těmto věcem, vycházet více z konkrétních podmínek a z časového tlaku. Jak si vypracování nové metody práce štábů představuji, uvedu v příkladu:

Armáda druhého sledu frontu měla být podle operačního předurčení zasažena podle plánovaných variant. Velitel této armády se svým štábem úkoly studovali a připravili potřebnou dokumentaci (odpovídající konkrétním podmínkám). V průběhu operace však došlo k takové situaci, že armáda druhého sledu musela plnit nový úkol, který nebyl připravován. Na zpracování nejnutnější dokumentace a na vydání bojových nařízení má armáda celkem 24 hodin času. Za tuto dobu musí velitel se svým štábem novou operaci naplánovat, změnit přesun armády podle nového úkolu, vydat k tomu nová bojová nařízení a dodat je vojskům. Pak se připravit k organisování zasažení armády do sražení a k řízení boje.

Jaké plány a dokumenty je možno nebo nutno v této krátké době vypracovat a včas dodat vojskům? Mohou to být jen opravdu nejnutnější a základní práce, které umožní plně pochopení úkolu, usměrnění činnosti podřízených velitelů a štábů k zabezpečení rozhodnutí velitele a k splnění úkolu ať po stránce vševojskové nebo po linii jednotlivých druhů vojsk. Tato situace bude nutně vyžadovat, aby velitel armády pracoval se svým štábem a veliteli druhů zbraní rychle, úsporně a v hrubých rysech, bez zbytečných podrobností. Musí rozhodnout, usměrnit a řídit jen to nejdůležitější, bez čehož by podřízení nemohli správně pochopit a plnit úkol. A stejně tak musejí pracovat podřízení velitelé divíí.

Myslím, že v další práci a výcviku štábů musíme vycházet právě z takovýchto podkladů a situací. Bude to pracovní metoda živější, účelnější, úspornější a přímější, umožňující práci rychlejší a pružnější. Odbyrokratisuje štáby, zbaví je přemíry plánů a začne klást důraz na kvalitu velitelů a štábů. Uvolní ztrnulost a šablonovitost, která se ve velitelském sboru začíná projevovat vlivem zvyku na přemíru přespříliš podrobného plánování. Vráti tak velitele k iniciativnímu, pohotovému velení, rozhodování i pružnějšímu využívání štábů.

Jedině tato nebo podobná metoda nás může vrátit na správnou cestu a umožnit nový rozmach štábní práce i dát jí potřebný směr a náplň pro rychlé a pružné plánování, organisování a velení. Práci velitelů a štábů je třeba dostat z vlivu profesorů a vrátit ji vlivu velitelů.

Bude-li na přípravu operace více času, nebude ho použito na rozmnožení počtu dokumentů a uměleckou výzdobu map, nýbrž na hlubší prostudování jednotlivých dílčích úkolů, k upřesnění vydávaných nařízení, ku pomoci podřízeným a hlavně na hlubší a úplnější zpracování součinnosti.

Tato pracovní metoda by ovšem vyžadovala, aby se praxí zjistilo:

a) jaké nejnutnější podklady, v jaké formě, kdy a v jakém sledu musí být vydávány jednotlivými veliteli, aby podřízení měli co nejvíce času k provedení všech příprav,

b) přihlížet při tom k současně kvalitě velitelů a důstojníků štábů na všech stupních a podle výsledku zhodnocení upravit metody školení a přípravy velitelů i důstojníků štábů,

c) správně stanovit reálnou délku pracovního období pro jednotlivé stupně (armáda, divise) čítající v to čas k materiálně technickému zabezpečení.

*

Velmi zatěžuje štáby na příklad, že se často přepíná požadavek na štábní kulturu vypracovaných dokumentů, lépe řečeno na jejich libivost a někdy také snaha zahrnout do dokumentu věci, které se již jinde v plné míře objevují. V plánu bojového použití dělostřelectva se na příklad uvádějí podrobnosti, které jsou uvedeny ve vševojskovém plánu útočné operace, nebo v plánu protiletadlové obrany nebo v plánu materiálního zabezpečení atd. Přehlednost a jasnost vypracovaných dokumentů je třeba od všech velitelů i pracovníků štábů požadovat jen proto, aby se naučili rychle, srozumitelně, přehledně a čitelně vypracováni dokumentů a podkladů pro velení a řízení bojové činnosti vojsk. Jde hlavně o vedení pracovních map za těžkých bojových a povětrnostních podmínek, a aby těchto map dovedli pohotově využít jako podkladu pro vydávání bojových nařízení, jakož i k doložení současné nebo právě uplynulé situace staršímu náčelníkovi a jeho štábu. Jaký má potom smysl

pěstovat si ve štábech speciální aranžéry dokumentů?

S. Kavena doporučuje nepsat potřebné kalkulační a jiné údaje přímo na mapy, nýbrž napsat je na stroji na zvláštní listy papíru a na mapu je přilepit. To však může vyhovovat jen u těch dokumentů, které zůstanou uloženy nebo zavěšeny ve štábech. Na dokumenty, které si velitelé nebo důstojníci štábů berou na pozorovatelný nebo k vojskům a které je proto nutno skládat do brašny nebo pouzdra na mapu, se ani psaní, ani lepení nehodí. Aby se z nich v čas potřeby dalo něco zjistit, je třeba tyto dokumenty, zejména mapy, vyjmout z pouzdra a rozložit je. Pak si zjistit, čeho je třeba, a to za působení všech možných povětrnostních vlivů nebo v těsném prostoru vozidla. Proto je mnohem výhodnější a praktičtější dát na mapu jen to, co se srozumitelně a ve zkratce dá vyjádřit graficky, a vše ostatní zapísat do poznámkového sešitu velikosti A5. Tento sešit nikoho nepřetíží, ale zbaví ho všech nevýhod manipulace s velkými rozměry map, protože pouzdro na mapy obvykle dovolí složit mapu tak, aby situace obsahovala potřebnou hloubku.

Velkým zatížením pro štáby při cvičeních je také na příklad to, že v době příprav na cvičení jsou bez konkrétních podkladů vymyšleny spousty variant možných řešení, na něž musí štáby zpracovat dokumentaci. Tak se stane, že do zahájení vlastního cvičení jsou štáby unaveny a jejich tvůrčí schopnost je značně otupena. Viděli jsme při jednom cvičení štáb jedné Sovětské armády v době příprav na cvičení. Tam vládl úplný klid a byla prováděna samostatná příprava jednotlivých funkcionářů na specialisovanou práci, na kterou se připravovali podle plánu vypracovaného náčelníkem štábu každé složky. Žádné varianty se v dokumentech nepřipravovaly, hlavní funkcionáři jen je studovali. Všichni členové štábu využili posledních chvil před zahájením cvičení k úplnému odpočinku. Také prostředí, v němž pracovali, tomu odpovídalo, nehlídáme-li již na to, že ve štábu měli dostatek mužstva k provádění všech pomocných prací. Počty funkcionářů v jednotlivých odděleních byly také jiné než naše a opět v jejich prospěch. I po této stránce se máme čemu učit.

Kolik zbytečné práce se ve štábech dělá, to nejlépe ukazuje příprava na příklad na velitelská shromáždění, rozborů cvičení a p. Protože jednou bylo poukázáno na

to, že je třeba při takových příležitostech používat schémat, nedělá se ve štábech nic jiného, než že se zvětšují výseky map, na velké plachty speciální kresliči pracně kaligraficky zvětšují všemožné tabulky technických dat a různá schémata. Heslem je: Ať je toho hodně a ať je to hezké. O účelnosti, potřebnosti a rentabilnosti se neuvažuje. A nakonec pak nikdo z těch, pro něž má být tato práce určena, nemá možnost si vše ani řádně prohlédnout, natož pak si to opsat nebo okreslit. O výhodách používání epidiaskopu a snadného rozmnožení malých obrázků se u nás zatím mnoho neuvažuje.

Zkušenosti z posledních cvičení a přípravy štábů nám ukazují jeden velmi závažný poznatek. Dosáhli jsme toho, že štáby v celku se značnou vynalézavostí a s velkým úsilím dovedou vyrobit dokumentaci. Bylo dosaženo i určitých úspěchů v organisování souběžného plánování. Jenže se nám za veškerou tou snahou a často úmornou prací skryl hlavní smysl a cíl plánování, to jest vypracovat si podklady pro organisování a řízení bojové činnosti podřízených jednotek a svazků a co nejrychleji je přenášet k podřízeným. Podstatné zkracování doby přípravného období operace nebo boje bezpodmínečně vyžaduje, aby bojová nařízení, uvádějící vojska v organisovanou přípravu k boji, byla vydávána co nejdříve a v promyšleném sledu. Úkolem velitele je vydat štábu základní rozhodnutí a směrnice pro práci. Úkolem štábu je v promyšleném sledu rozhodnutí velitele zpracovat a co nejdříve usměrňovat činnost podřízených velitelů, štábů a jednotek tak, aby do maxima bylo využito času přípravného období na přípravu jednotek k boji.

*

Dále mám ještě tyto poznámky:

1. Bylo již konstatováno, že štáby jsou příliš zatěžovány lepením map. K usnadnění této práce je mimo jiné také záhodno, aby mapy byly vyráběny s okrajem úzkým jen asi 12–15 mm, aby aspoň dvě strany nebylo třeba ořezávat.

Číslo listů map, po případě jiné údaje je třeba tisknout i na rubu listu mapy, aby se i při slepených mapách dalo snadno zjistit, o které listy map jde.

Kilometrovou síť (pro potřeby dělostřelectva) je třeba číslovat místo na okraji mapy přímo uprostřed listu, aby při slepených mapách nebylo třeba ruč-

ně kilometry číslovat nebo je pracně vyčítat a honit na okraji mapy.

Velikost listů map je nutno přizpůsobit potřebě vojsk a nevolit je podle výhodnosti pro přípravu map. Pro vojska je třeba dělat soutisky dvou nebo čtyř listů dnešních map. Je třeba mít na zřeteli, že každé slepení snižuje přesnost mapy, a to má pro dělostřelectvo velký význam.

2. K zrychlení práce na mapách i pro lepší přehled jsou zavedeny taktické značky. Proto je třeba, aby tyto značky byly co nejjednodušší a daly co nejméně práce. Nesouhlasím proto s názorem plukovníka Tvarošky, že malá mechanisace nám pomůže. Tohoto přístroje se nedá použít tam, kde je třeba přesné práce. A s tou je u vojsk třeba počítat (zvláště u dělostřelectva při plánování paleb a rozkreslování cílů). Jsem pro radikálnější řešení. »Chlupy« je třeba zrušit a nahradit je na př. dvojčitou čarou nebo zvolit pro zemní práce samostatnou barvu.

Také jiné, a to nejpoužívanější značky, je možno zlepšit. Kdo dnes na příklad často potřebuje značku hipomobilního pochodového proudu? Jde tu sice jen o malá kolečka, ale i to je již zbytečná práce, takže je nutno upustit od těchto koleček u motorisovaných proudů. Je-li třeba mít některé značky pracnější nebo komplikovanější, ať je to u těch, kterých je méně používáno.

3. Je třeba také zjednodušit způsob vypisování rozhraní v bojových rozkazech a nařízeních. Je mnohem kratší a přehlednější napsat v textu na příklad: Rozhraní pro 20 sd: mimo ČENKOV //, PŘÍBRAM //, PŇOVICE //, mimo BLATNÁ //, mimo STRAKONICE //, než dosavadní předpisový způsob: ČENKOV //, PŘÍBRAM //, PŇOVICE //, BLATNÁ //, STRAKONICE //, vše pro 20 sd mimo ČENKOV, BLATNÁ, STRAKONICE.

Zpracoval

podplukovník František Šoukal

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PLUKOVNÍKA M. PRIDALY

»Zvláštnosti bojové činnosti letectva při zabezpečování útoku vševojskových útvarů v noci«

(VM 1/1957)

V prvním čísle časopisu Vojenská mysl z roku 1957 byl uveřejněn článek plukovníka Michala Pridaly o zvláštnostech bojové činnosti letectva při zabezpečování útoku vševojskových svazků v noci.

Článek ten přináší řadu hodnotných poznatků a závěrů o možné činnosti letectva v noci. Přesto jsou, podle mého názoru, některé otázky v článku osvětleny nepřesně nebo nesprávně.

Především nesouhlasím s názorem o provádění předběžné letecké přípravy zteče. O té autor píše: »Předběžná letecká příprava zteče se uskutečňuje, když je toho třeba, jeden až tři dni před přechodem vojsk do útoku. Prováděna je na široké frontě. Účastní se jí všechny druhy letectva. V období předběžné letecké přípravy vybojovává letectvo ve vzduchu nadvládu, boří zvlášť odolné obranné stavby nepřítelů, ničí a demoralisuje nepřátelská vojska, boří mosty, přepravy, ničí tylové objekty a zařízení nepřítelů, desorganizuje jeho velení a provádí vzdušný průzkum.

Podstata úkolů letectva a jejich plnění v období předběžné letecké přípravy při nočním útoku se nemění. Zvláštnosti činnosti letectva v noci budou rozebrány dále.

Období předběžné letecké přípravy končí zahájením přímé letecké přípravy zteče.

S uvedeným názorem nesouhlasím z těchto důvodů: Předběžná letecká příprava nemá v soudobých bojových podmínkách své oprávnění, neboť používání, a to v rozsáhlé míře, zbraní hromadného ničení, umožňuje útočníkovi vybojovat nadvládu ve vzduchu, bořit zvlášť odolné stavby a splnit ostatní uvedené úkoly ve velmi krátké časové lhůtě před samým zahájením útočné operace. Proto považuji provádění předběžné letecké přípravy jeden až tři dni před přechodem vojsk do útoku za krajně neúčelné, neboť zbytečně prozrazuje zámysl útočníka, i když je prováděna na široké frontě. Vždyť přece je nám známo, že se v naší armádě a nakonec i v armádách našich pravděpodobných

neprátel hluboce promyšlejší otázky zahájení útočných operací z chodu bez zaujímání výchozího položení. Takto organizovaný útok má mimo jiné umožnit překvapit obránce, jak co se týče směru hlavního úderu, tak i doby zahájení útočné operace. Provedením předběžné letecké přípravy provedením zbytečně upozorňovali obránce na náš záměr, a proto podle mého názoru nebude dlouhodobá předběžná letecká příprava v budoucnu prováděna. Tento názor podporuje i možnost širokého významu letectva obránce v krátké časové lhůtě. Proto úkoly až dosud plněné v předběžné letecké přípravě musí být provedeny až před samým zahájením útočné operace dovedným použitím zbraní hromadného ničení. Pokud jde o vybojování letecké nadládky ve vzduchu, to bude úkol trvalý, prováděný nepřetržitě od zahájení ozbrojeného sražení.

Dále uvádí autor v článku »u imperialistů vzrůstá význam činnosti letectva vlivem zasazení zbraní hromadného ničení jako zbraní strategického významu, jejich hlavním nosičem je letectvo«. Názor, že imperialisté považují zbraně hromadného ničení za zbraně jediné strategického významu, neodpovídá skutečnosti. O tom konečně svědčí zavádění zbraní hromadného ničení již u armádních sborů a divisí, tedy k plnění taktických úkolů přímo ve prospěch bojujících vojsk, i když nelze popřít skutečnost, že zbraní hromadného ničení bude používáno i k splnění strategických cílů.

Autor ve svém článku klade zvláštní důraz na okolnost, že noc nejvíce napomáhá dosáhnout překvapení, avšak tento prvek ve své práci opomíjí. Tak na příklad vůbec nepočítá s tím, že útok v noci může být a také velmi často bude prováděn bez přímé letecké přípravy zteče i bez mohutné »atomové přípravy« zteče. (Mimo jiné termínu atomová příprava zteče se v naší armádě nepoužívá.)

Přes to, že ve svém článku správně upozorňuje na obtíže při použití bitevního a bombardovacího letectva v noci, počítá s tím, že dělostřelecká a letecká příprava zteče v noci bude kratší než ve dne.

Toto tvrzení je nutno zdůvodnit nebo aspoň uvést, jak zabezpečit splnění cílů dělostřelecké a letecké přípravy, které jsou stejné ve dne i v noci. Po této stránce myslím, že by bylo účelné jasně určit, kdo a jakými prostředky převzme úkoly letectva a dělostřelectva,

aby byla dělostřelecká a letecká příprava kratší, jak tvrdí autor článku.

V třetí hlavě své práce rozvádí autor otázky vševojskové a doslova píše:

»Podle zásad soudobého boje bude taktická hloubka obrany nepřítele prolomena prvními sledy vševojskové armády ještě v první den boje. Proto bude nutno tento průlom okamžitě rozšiřovat a rozvíjet taktický úspěch v úspěch operační. To bude úkolem především druhých sledů armád, hlavně mechanisovaných divisí. Mechanisovaná divise jako vševojskový taktický svazek svou organizací a vlastnostmi bojové techniky je určena plnit úkoly, které musí být rozhodnuty rychle, s velkou průraznou silou a do značné hloubky. Nejvýhodnější podmínky pro boj v operační hloubce bude mít mechanisovaná divise po zasazení z druhého sledu vševojskové armády do boje po průlomu celého hlavního pásma nepřátelské obrany. Za těchto okolností musíme od mechanisované divise požadovat, aby celou silou pokračovala v boji i v noci, aby nebyl nepříteli poskytnut čas k oddechu, k přeskupení sil a k organizování další obrany.

Zvláštností boje mechanisované divise v noci je možnost překvapivého zasazení a využití tohoto okamžiku k rychlému rozvíjení taktického úspěchu. Při útoku v noci dostává mechanisovaná divise úkoly omezené do hloubky a určuje se jí přímocí směr zteče. Sama mechanisovaná divise se přisunuje co nejbližší k bojovým sestávám útočících vojsk. K zasazení přechází z vyčkávacího prostoru bez přestávky, aby plynule rozvíjela denní bojovou činnost prvních sledů vševojskové armády, aniž se vydala v nebezpečí, že se prozradí a bude vystavena úderům vzdušného nepřítele ve vyčkávacím prostoru.

S těmito několika jednoznačnými závěry nesouhlasím, neboť plně neodpovídají soudobým názorům na vedení útočného boje a operace.

Tak především je nutno počítat s tím, že v soudobých podmínkách bude mechanisovaná divise velmi často používána v prvním sledu operačního uskupení armády s cílem zvýšit údernou sílu prvních sledů a zabezpečit vysoké tempo průlomu taktické hloubky obrany nepřítele, k čemuž jsou vytvářeny výhodné podmínky provedením úderů zbraněmi hromadného ničení. Mechanisovaná divise druhého sledu armády bude tedy jen zcela výjimečně zasazována po

průlomu hlavního pásma nepřátelské obrany, neboť tím bychom předčasně vyčerpali druhé sledy a stanovený úkol armády těžko splnili.

Proto je možné počítat s tím, že některá divise z druhého sledu armády, a to zpravidla střelecká, bude zasazena až po průlomu taktické hloubky obrany k rozvíjení útoku v noci na směr hlavního úderu. Proto nepovažují za správné počítat za běžný zjev, jak to z článku vyplývá, provádět průlom pásma sborových záloh v noci a k jeho průlomu

zasazovat mechanisovanou divisi z druhého sledu armády.

V článku není vyřešena důležitá otázka zmaření protipřípravy nepřítele, ač se v něm široce rozvádějí možnosti zahájení útočné operace v noci a protipříprava ve značné míře může ztížit nebo i znemožnit zahájení útoku v noci. V otázkách zmaření protipřípravy bude mít letectvo rozhodující úlohu, a proto je nesprávné, že tato otázka byla opominuta.

Zpracoval podplukovník Josef Bláha